

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Vndecimi. De præcipuis fructuosæ eleemosynæ conditionibus, deque
delectu & ordine, qui in eleemosynarum distributione obseruandus
videtur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

SUNT qui ex animo vel fine, quo iste vel ille motus hoc vel illud vitæ genus cōplectitur, rem hanc estimandam iudicant. Volunt hi, qui virtutis amore voluntariam paupertatem profitentur, eleemosyna, si copia adsit, subleuandos, cæteros verò, qui temporarium aliquod cōmodum ea professione quærunt veriùs, quàm CHRISTVM, aut regnum cælorum, aut animarum fructum, aut aliud quodcunq; cū vera virtutē coniunctū, vacuos dimitti posse. Verùm licet magnam eius rei rationem habere debeāt, qui eleemosynam quærunt, finēq; vsq; ad eò præpostero pauperum contubernio sese adiungant: qui tamen donant, habere non debent, neq; habere quoque possunt; vt qui de alterius animo nihil certi statuere, aut pronuciare valeant. Aut omnibus ergo promiscuè dandum est, quod petunt, modò tamen dandi facultas non desit, aut si quibus dandum nō est, iis dari non debet, quos piorum benignitate abuti certò compertum est. Probatum est ergo, nō modò cæcis, claudis, debilibus, cæterisque, qui victum parare non valent, eleemosynis subueniendum esse; sed quibusdam quoque validis. Superest vt nonnulla etiam de ordine, aliisque circumstantiis, quas in eleemosynarum distributione obseruare par est, in medium adferamus.

Quos piorū benignitate abuti certò compertū est, vacuos dimittere consilium est.

De precipuis fructuosæ eleemosynæ conditionibus, deq; delectu & ordine, qui in eleemosynarum distributione obseruandus videtur.

CAPVT VNDECIMVM.

LEEMOSYNAM suis ornamentis externisq; partibus destitutam, eleemosynæ appellationē vix mereri, probatione non magnopere indiget: nam, vt antè expositum est, eleemosyna non cuiusuis, sed eius virtutis actus est, quæ inter cæteras principatum obtinet. Virtus autem, quam intrinsecæ & extrinsecæ, hoc est, essentielles & circumstātes partes non cōmendant, vt nomen queat, verè tamē perfectæq; virtutis rationem obtinere non valet. Neq; tamen de singulis eleemosynarū partibus & circumstātiis seorsim hoc loco disserere est animus; sed de iis p̄cipuè, quarū hactenus inter disputandum, vel non meminimus, vel obiter tantum meminimus.

Virtus suis partibus & circumstantiis destituta, virtutis rationem assequi nequit.

IGITUR

IGITUR vt eleemofyna eiusmodi fructus fundat, cuiusmodi fuprà ex Scripturis, sanctorumq; Patrum monumentis eidem afignauimus, iufta, pia, prompta, humilis, pro facultatum ratione larga, difcreta, hoc eft, prudens, ordinata, cæterisq; circumftantijs ornata fit, oportet. Nam etfi iniufta, pietate, promptitudine, humilitate, prudentia, ordine, largitate &c. deftituta, egenis prodeffe queat, & prodeffe quoque soleat, DEO tamen, qui non tam datum, quàm donantis animum fpectat; (*Refpexit enim ad Abel & munera eius*) eiusmodi eleemofyna non placet, aut certè multò minus placet, quàm alioquin placuiffet, fi debitis circumftantijs veftita fuiffet.

ERIT autem iufta, fi in pauperù subsidium id erogatur, quod iuftè eft acquifitum, vel fàltem non iniuftè poffeffum: Nam, vt nuper dicebamus, quædam iure poffidentur, quæ tamen abfq; peccato non comparantur. Meretrix, hiftorio, præftigiator, aliiq; eius farina homines complures, artibus non bonis quæftum faciunt; attamen quod malè, hoc eft, non abfq; noxa quæfuerunt, hoc in fuum vel aliorum vsum vertere non prohibentur. Quòd aut eleemofynarù caufa nihil committi debeat, quod cum iuftitia aut honeftate pugnet, hoc eft, nullù furtù, nullus dolus, nulla rapina, aut impoftura: illud fufè probatù eft antè, & per fe notù eft fatis: Neq; enim vlla vnquam facienda funt mala, vt eueniant bona: Furari aut, vi rapere, dolum vel fraudem facere, res funt malè, fraternèq; charitati planè difsentaneæ. Cómendat fanè Dominus iniquitatis villicù, non quia aliena rapuerat; fed quia alienis bonis prudenter vsum fuerat. Voluit autem eo paradigmate nos admonere, vt villici huius exèplo illa inter pauperes distribuamus, q̄ nobis ad vsum neceffaria non funt; adeoq; nofta dici propriè non poffunt; quò nimirum illi nos à villicatione nofta iam amotos, hoc eft, mortalihac vita perfunctos, in æterna recipiant tabernacula.

IYSTA rurfum adeoque efficax & meritoria erit eleemofyna, fi is, qui donat, DEO per charitatem fuerit adiunctus: perfpicuum eft enim, eleemofynam obftinato animo in scelere perfiftentis, eam vim nò habere, vt illum, qui donat, à peccato, morte, inferno, cæterisq; malis, à quibus eleemofyna liberare folet, eripiat. Quare Scriptura ita mifericordiæ opera paffim exaltat, vt à cæteris tamen ftudiofis actiõibus nunquam ferè illa diuellat.

Commen-

DEVS nò tam datum, quàm donantis animum fpectat. Genef. 4.

Quædam m lè parantur, quæ tñ non iniuftè poffidentur.

Luc. 16.

Quid Dominus indicare voluerit per villici parabolam.

Opera mifericordiæ, vt funt perfecta, & efficacia alias virtutes adiunctas habeant oportet. Efa. 58. Ezech. 18.

Commendat **D E V S** per **E**saïam pauperum causam Iudæis serîo, sed præmittit, vt opprimentes impietatis fasciculos deponant. Sic quoque Propheta **E**zechiel iudicium & iustitiam misericordiæ adiungit: Sic, ne singula percurram, **A**brahæ, **L**oth, **I**ob, **T**obia, **C**ornelij Centurionis, **T**abitæ, **Z**achæi, & aliorum non paucorum eleemosynæ pleno ore prædicantur, sed aliq̄ eorundem præclaræ virtutes non reticentur. Deniq; communis Sanctorum vox est, eleemosynas tum demum prodesse, cum nuncio priscis vitiis misso, nouæ vitæ ratio initur. Cum auditis, scribit alicubi **A**ugustinus, omnia malefacta eleemosynis redimi, nolite sic intelligere, vt intelligunt quidam peruerfi: eleemosynæ enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si mores mutaueris: Si autem in eisdem malis perseveraueris, eleemosynis tuis non corrupes iudicium **D E I**. Similia comperias apud **G**regorium, **H**ieronymum, **A**mbrosium, & alios Patres.

Homil. 19. lib.
Homiliarum.
Eleemosynæ pro
sunt, si vitâ mu
taueris.

Qui præpostero
sine eleemosynâ
donat, nullo spi
ritali fructu do
nant.

I V S T A tandem & pia simul erit, si ex proximi charitate orta, tendat in **D E V M**, vel alium finem honestum. Nam qui donat, vt ad peccatum vel errorem alliciat, vel vt vulgi plausum obtineat, quo animo **P**harisæos donasse legimus, vel alia de causa non bona, nullo fructu donat: Sed nec illi quoque opus cœlesti mercede dignum præstant, qui sola naturali quadam commiseratione tacti miseris opitulantur. Nam & **P**agani quoque, & **I**udæi, & **H**æresi cõtaminati, hoc sensu tacti benignè nonnunquam egenis faciunt; qui ob id tamen à peccato vel morte non absoluntur, nisi forsan remota quadam dispositione. Qui itaque salubriter vult donare; donet propter **D E V M**, cuius sunt omnia, & quæ donamus, & quæ in vsus proprios asseruamus, curetque, vt **C H R I S T O** per gratiam & charitatem sit adiunctus.

Quid deponatur, vt eleemo
sina sit, dicaturq;
prompta.

P R O M P T A erit eleemosyna, si opem nostram implorantibus non dicemus: hodie nequeo, cras vel alio opportuniore tempore ad me redito, & dabo: Siquidem verè benigni, verèque & ex animo misericordes non procrastinant, sed oblatam dandi occasionem gratanter acceptant: Imò verò mendicantis vocem sæpe non expectant; sed vbiq; præsentem vel impendentem inopiam vident, ibi vtrò aduolant. Neque enim opus est semper, vt pauper lamentabilibus verbis miseriam suam prodat, opemq; petat; petit ipsa oris macies, petit infirmitas, petit ipsa nonnunquam etiam

etiam personæ qualitas. Comperiuntur enim viri honesti casu vel infortunio quopiam ad inopiam redacti, qui inedia perire malūt, quàm cum familiæ dedecore vitæ præsidia palàm emedicare. Horum autem vocem data opera expectare, aliud nihil esset, quàm afflicto afflictionem addere, extremeq; egenti opem nolle ferre. Vt aut, qui tales studio negligunt, nõ leui peccato sese obstrigūt; ita ediuerso singulari laude digni sunt, qui peculiarè istiuscemodi verecundorum pauperū curam gerunt. Hos Propheta regius designasse videtur, dum inter cætera, ita scribit: *Beatus qui intelligit super egenum et pauperem.* Innuat em̄, quosdam esse, qui vnū hoc studium habēt, vt paupes latentes inq̄rant, inuētisq; benignè faciāt.

Psal. 40.

DE hac in dando promptitudine D. Augustinus alicubi ita scribit: Perfecta, fratres, eleemosyna est, vt antea occurrat esuriēti cibus, quàm roget mendicus. Non em̄ est perfecta misericordia, quæ precibus extorquetur. Si tacet mendicus, loquitur pallor in facie. Festina pietas succurrere, ne audias rogantem; ne quod debetur Domino, vendices tibi. Imitare DEVM tuum, qui *Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.* Et ecce venit tibi pluuia antequam rogas: Descendit vbertas nocte, dum stertis; dum adhuc in lecto es, ex præcepto vigilat dies, excubant elementa, fructus te nesciente effunduntur.

Lib. Hom. 34.

Non est perfecta eleemosyna, quæ precibus extorquetur.

Math. 5.

HVIC cognatū est illud Ambrosij: Non satis est bene velle, nisi etiā studeas benefacere; nec satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte, hoc est, ex bona volūtate proficiatur. *Hilarē enim datorem diligit DEVS:* nam si inuitus facis, quæ tibi merces est? Vnde Apostolus generaliter inquit: *Si volēs hoc ago, mercedē habeo: Si inuitus, dispensatio mihi credita est.* Et illud rursus Gregorij Nazianzeni:

Non satis d. 86.

Satis non est bona voluntas, si ad sit operis copia.

2. Cor. 9.

1. Cor. 9.

BENEDICTIONEM accipiamus, intelligentes vocemur, benignissimus; ne vox quidem misericordiæ officia interrumpat: ne dixeris, rediēs redi, & crastina die dabo tibi; ne quid inter propositum tuum & beneficentiam intercedat. Vna est beneficētia, quæ moram non patitur. Frange esurienti panem tuum, & egenos testōq; carentes induc in domum tuam, idq; læto & alacri animo. Qui enim miseretur, inquit ille, cum hilaritate misereatur, ac beneficij gratia promptitudine & celeritate congeminetur: Nam quod mæsto animo defertur, aut necessitate extorquetur, ingratum est parumque gloriosum. Lætandum est autem, non lugendum, dum beneficium damus.

Orat. de paup. am.

Prou. 3.

Esaï. 58.

Rom. 12.

Lætandum non lugendum, dum beneficium damus.

ET

P 3 past. adm. 2.

ET illud tandem Gregorij Magni: Admonendi sunt, qui sua misericorditer tribuunt, ne tarditate petētes, nociuē crucient; ne recipiendæ hīc gratiæ intentio subrepat; ne oblatum munus cōiuncta tristitia absorbeat; ne in bene oblato munere animus plūs, quàm decet, hilarescat; ne sibi quicquam, cūm totum rectē impleuerint, tribuant, & simul omnia, posteaquam peregerint, perdant. Nam ne sibi virtutē suę liberalitatis deputent, audiant, quod scriptum est: *Si quis administrat, tanquam ex virtute, quam administrat* DEVS. Ne in benefactis immoderatiūs gaudeant, audiant, quod scriptum est: *Cūm feceritis hæc omnia, dicite: serui inutiles sumus, quæ debuimus facere, fecimus.* Ne largitatem tristitia corrumpat, audiant quod scriptum est: *Hilarem datorem diligit* DEVS. Ne ex impensō munere transitoriam laudem quarant, audiant quod scriptum est: *Cūm facis prandium aut cenam, noli vocare amicos &c.* Ne, quæ p̄benda sunt citiūs, serō p̄beantur, audiāt quod scriptum est: *Ne dixeris amico tuo, vade, reuertere, & cras tibi dabo, cūm statim possis dare.* Ne sub obtentu largitatis ea, quæ possident, inutiliter spargant, audiant quod scriptum est: *Sudet elemosyna in manu tua.* Ne cūm multa necesse sint, pauca largiantur, audiant quod scriptum est: *Qui parçē seminat, parçē & metet.* Hæc Gregorius, & alia in eūdē sensum multa: vix enim vlla extat frugiferæ elemosynæ conditio, quam ille loco indicato non attingat, vel ex instituto non tractet: dandum est itaque promptē.

SED neq; promptē tantūm, quod necessitas postulat, dandū est, sed magna quoq; cum animi alacritate. Nam qui aliās inuiti humano quodam pudore huc impellūtur, ne videlicet vulgo habeantur auari vel fordidi, multō illi minorem apud DEVM gratiā ineunt, quàm si Apostoli consilium secuti, hilariter & liberaliter id facerent. Quid enim scribit ille: *Necessarium existimaui rogare, fratres, ut præueniant ad vos, et præparent re promissam benedictionem,* hoc est, elemosynam, non tanquam auaritiā, sed tanquam benedictionem; ita nimirum, vt publicè constet, vos liberaliter conferre, non ægrè, sicuti auari solent. Et causam, cur hilariter simul & liberaliter donandum sit, exponens subdit: *Hoc autem dico: Qui parçē seminat, parçē & metet: Qui autem seminat in benedictionibus,* hoc est, copiosè, & liberaliter, de benedictionibus, hoc est, cumulatè abundanterq; metet: latet namque Hebraisus, vel Scripturæ idiotismus in Apostoli verbis. Solet hæc enim liberaliores elemosynas benedictionis nomine

1. Cor. 9.

Eccles. 12.

2. Cor. 9.

Matth. 9.

Prouer. 3.

1. Cor. 9.

Luc. 17.

1. Pet. 4.

nomine designare. Addit rursus: *Vnusquisq; prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut necessitate; hilarem enim datorem diligit DEVS.* Et ne qua de futura inopia trepidatio, sanctum hoc opus remorari posset, subiungit tandem: *Potens est autem DEVS, omnem gratiã abundare facere in vobis, vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum, sicut scriptum est: Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.*

Scriptura benigniores eleemosynas benedictionis nomine designat.

HÆC omnia & alia p̄terea nonnulla, quæ hunc locũ eodem illo capite cõsequuntur, huc tendunt, vt intelligamus, hilariter & expedite, quod necessitas exigit, & facultas permittit, præstandũ esse; certò nobis p̄suasum habentes, nihil hac alacritate detrimẽti priuatis nostris facultatibus accessurũ, id quod plurimis sæpe argumentis probatum est. Si vereris, scribit Cyprianus, ne, si operari multũ cõeperis, patrimonio tuo larga operatione finito, ad penuriã fortẽ redigaris, esto in hac parte intrepidus, esto securus, finiri non potest, vnde in vsu CHRISTI impenditur, vnde opus cœleste celebratur. Nec hoc tibi de meo spondeo, sed de sanctarum Scripturarum fide, & diuinæ pollicitationis auctoritate promitto; loquitur per Salomonem spiritus sanctus, & dicit: *Qui dat pauperibus, nunquam egebit; qui autem auertit oculum suum, in magna penuria erit;* Ostendens misericordes & operantes egere non posse, magis parcos & steriles ad inopiam postmodum deuenire. Similia superioribus capitibus audiimus ex Leone primo, Prospero, Isidoro, Petro Chryologo, Augustino, & aliis.

Ser. de op. & ele.

Finiri id nõ potest, vnde in CHRISTI vium impenditur. Prouerb. 28.

HUMILIS erit eleemosyna, si qui illam dispensant, in munerum suorum multitudine vel magnitudine non nimiũ gloria buntur. Non gloriabuntur aut, si eorum, quæ in pauperes erogant, non tam dominos quàm œconomos se esse cogitabunt. Humiles rursus eiusmodi hinc erunt, si eleemosynam petentes, siue votis illorũ faciãt satis, siue secus, blandè amiceq; excipient, cõsolatofq; quod in se est, abs se dimittent. Hanc aut in pauperes benignitatem animiq; submissionem haud magna cum difficultate, accedente huc CHRISTI gratia, consequentur, si mētis aciem in eos, non vt in viles abiectosq; homines; sed vt in CHRISTI membra vel in CHRISTVM ipsum coniciant: Tũ si illos salutis suæ ministros & synergos esse, eandemq; sortẽ sibi quoq; aliquãdo euenire posse animo pertractabunt; qua de re Augustinus alicubi in hunc modũ scribit: Cui dare præcipitur, gaudeat, quod nõ ea sorte

Q 2 natus

Ser. 76. de temp.

Luc. 16.

natus sit, vt indigeat: Sufficit ad gloriam dantis, quòd misericordia fœnerat DEVM, quòd pascat in paupere CHRISTVM, quòd per alterius inopiam, accipiat indulgentiam. Obiurgantis Domini vox est: *Si in alieno mammona fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis?* Talem enim quis se pauperi exhibere debet, qualem sibi alium exhibere vellet, si pauper ipse fuisset. Humiles hîc tandè erunt, si hypocritæ non erunt. Hypocritæ autem non erunt, si nesciat sinistra, quid faciat illorum dextera, quodcunque tandem per dexteram & sinistram accipere lubeat.

Quo sensu dandum sit omni petenti.

LARGA erit eleemosyna, vel, vt rectius dicam, largi liberalesq; eleemosynarij erimus, si Tobiaë consilium secuti, à nullo paupere faciem auerterimus: Nam, vt Scripturæ monent & Sancti passim confirmant, dandum est omni omnino petenti, modò adfit facultas, & vrgeat necessitas, & nihil, quòd minus detur, impediatur, vel obstat: Vel certè dandum est omni, quia non tantum amicis, vel iustis, vel fidei domesticis; sed Paganis quoq; & peccatoribus: nã Paganis quoq; & peccatores DEO curæ sunt: *Pluit is enim super iustos & iniustos, & Solem suum oriri facit super bonos & malos,* & ad gratiã Catholicæq; fidei lucem venire quãdoq; poterunt, & fortè eiusmodi charitatis officio allecti, facilius huc perducètur; Vel dandum est tandem omni, quia non totum dandum est vni. Nemo enim dubitat, inscitia esse minimè paruã, id totum in vnum effundere, quod dispersiendum erat inter multos; sicut quoque ibi multa profundere, vbi opus est paucis; vel ibi pauca, vbi opus est multis; vel ibi minus, vbi desiderabatur maius; vel è diuerso ibi maius, vbi deposcebatur minus.

Vt non omnia vni, sed necessaria tantum: ita hominibus duris assuetis non sunt preciosa offerenda, quæ illorum postulat conditio.

ET quemadmodum non omnia vni, quæ redundant, imperienda sunt, nisi forsitan residuum esset admodum exiguum, & vnus ille, quòd à præfenti inopia liberetur, multis indigeat; sed ea solum, quæ ad subleuandam præsentem egestatem fatiunt; siue ea necessitas communis sit, siue specialis; ita quoque pauperibus duris assuetis, nisi vis morbi, aut corporis debilitas aliud exigat, nõ sunt donanda opipara, operosèque parata, sed vulgaria: Siquidem vtrunque, nempe plura vni exhibere, quàm necessarium est, & delicatiora rursum exhibere, quàm par est, cedit in non leue aliorum pauperum præiudicium. Nam vt ex vna preciosa tunica decem, vel etiam plures confici possunt crassa; ita ex vna cœna sumptuosa, decem nonnunquam vulgares confici possunt.

DISCRE-

DISCRETA & prudens erit eleemosyna, si hoc ipsum præstetur & obseruetur, quod modò dictum est, hoc est, si curetur, vt quisq; tantum eroget, quantũ, domestica necessitate considerata, commodè erogare valet, & pauperũ necessitas pro tempore postulat. Itaq; qui donare potest aurũ, det aurum; qui argẽtum, argentum; qui panem, panem; qui parum, parum; qui multis, multis; qui paucis, paucis; qui tandem nihil, is bonam adferat voluntatem: nam & hæc quoque sua mercede non caret. Regnum DEI, scribit Gregorius, tantum valet, quantum habes: Valuit Zachæo dimidium substantiæ, valuit viduæ duobus minutis, valuit alteri calice aquæ frigidæ. Sed fortassis nec calix aquæ frigidæ suppetit, qui indigenti præbeatur? etiam hîc securitatem nobis promittit sermo diuinus. Redemptore etenim nato cœli ciues ostensi sunt, qui clamarent: *Gloria in excelsis DEO, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hæc de iis Gregorius, qui præter bonam voluntatem, nihil eleemosynarum in medium adferre possunt.

DISCRETI hîc rursũ & prudentes erimus, si caueamus, ne quædam iis, quibus nulla; ne nulla, quibus aliqua; ne multa, quibus pauca; ne pauca tandem impendamus, quibus multa impendi debebant. Tũ rursũ si à capite, hoc est, ab iis, qui maximè egent, vel maiori necessitudine nobis coniuncti sunt, exorsi, per certa quædam media contenderimus ad ima, hoc est, ad eos, qui eleemosynarum præsidio minus egent, aut maiori interuallo à nobis distant, nihilque eorum omiserimus, quæ ad prouidam riteque ordinatam eleemosynam necessaria esse dignoscuntur.

PRVDENS tandem & ordinata erit eleemosyna, vel, quod in idem redit, prudenter ordinatæq; eleemosynam largiemur, si fidem, causam, locum, tempus, generis propinquitatem, nobilitatem, vires, aliãque id genus non indiligenter obseruauerimus. Et quidem ad fidem, & que huic cognata est, iustitiam quod attinet, dubium nullum est, si cætera sunt paria, maiorem in eleemosynarum distributione habendam esse rationem fidelium & iustorum, quam infidelium & iniustorum; notũ est enim illud Apostoli: *Dum tempus habemus, bonum operemur ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.* Tum illud rursũ eiusdẽ: *Si quis suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit & infideli deterior est.* eodẽ pertinet hæc Ambrosiana: Grandis culpa est, si te sciente egeat fidelis; si scias eum sine sumptu esse, & famẽ tolerare, ærumnã perpeti, qui præsertim

Q 3 egere

Quid deponat
discreta eleemo-
syna.

Ho. 5. in Euang.
Luc. 19.
Marc. 12.
Math. 10.

Luc. 12.

Fideles & iust
in eleemosyna-
rum distributio
ne cæteris ante-
ferendi.
Gal. 6.
1. Timoth. 5.
Li. 3 c. 30 offic.
Non laus d. 86.

egere erubescit: nam et si omnibus debetur misericordia, at iusto amplius. Hæc diligenter notent, qui DEI seruis eleemosynam petentibus petulanter quandoq; insultant, præsidioque, quod iure illis debebatur, vel iniuste defraudant, vel, ut defraudentur, operam nauant.

Causæ ad eleemosynam erogandam impellentes, ut variæ sunt, ita non ex æquo impellunt.

CAUSAE porrò ad eleemosynam huic vel illi impertiendam impellentes, ut variæ sunt, ita dispar quoq; debitum adferunt. In confesso est namq;, non æquam eius iuandi obligationem esse, qui extrema; & qui communi tantum inopia tenetur: Eius rursus, qui iniuste ad supplicium, mortem vel seruitutem rapitur; & eius qui iusta inedia aliæque promerita miseria torquetur: Eius item, qui educavit vel instituit; & eius, qui neutrum horum præstitit: Eius tandem, qui optimè meritus est; mererique studuit; & eius qui pessimè, vel nihil, esto pari vel maiori quoq; egestate prematur, modo tamen infra extremam vel quasi extremam.

Multa sunt, quæ egestatis incommoda augent.

LOCUM, tempus, senium, morbum; aliæque his cognata, egestatis incommoda augere, nemo est, qui iure ambigere queat. Neque enim parum interest, in patriæ, apud amicos, familiares, vel affines inopem vitam ducas, an apud exteros & ignotos: Naturaliter enim impensius fauemus notis, quam ignotis; sanguine vel aliâ necessitudine iunctis, quam nihil ad nos pertinentibus. Rursus famè, aut siti, aut nuditate, aut alia calamitate in arctissimum ergastulum detrusus cruciari; an hæc ipsa sub libero cælo perpetiari: nam qui liber est, ostiatim mendicando, vel operam suam alteri locando, miserie, qua tenetur, obuiam ire potest; qui autem in vinculis, vel in carcere detinetur, neutro modo calamitati suæ solatium adferre potest. Tandem re ipsa propter rerum familiarium inopiam vel acceptam cladem afflictere, an propter culpam, vel etiam citra culpam his incommodis paulatim affinis fias. Clarum est enim, multo grauius esse, cecidisse, quam ad casum propendere: Atqui ubi maior urget necessitas, ibi cæteris exæquatis, maior quoque commiserationis ratio urget.

Ubi maior urget necessitas, ibi maior commiserationis ratio militat.

QUAE de eorum calamitate & statu exposita sunt, qui carceris squalore macerantur, vel ergastulis inclusi detinentur, hæc certa quadam proportione ad ægros quoque; senioque; confectos, vel alias inualidos transferri possunt: Quandoquidem ætate florètes, sano robustoque corpore præditi, ac viribus integri, si sibi non defuerint, haud magna cum difficultate victum, cæteraque vitæ necessaria parau-

In eleemosynarum distributione, peculiaris ratio ha-

parauerint. Non ita autem ægritudine preſſi, aut ſenio confeſti, aut alia quacunq; de cauſa inualidi. Hi enim ſicut laborem tolerare nõ queunt, vt maximè cupiant; ita victus cauſa oſtiam diſcurrere abſque grandi difficultate non poſſunt, imò quidam ex iis omnino non poſſunt.

QVOD autem peculiarem nobilitatis, tùm propinquitatis quoq; generisq; rationē habere conueniat, modò cetera non ſint diſparia, id fatentur omnes, & ipſa quoque ratio hoc dicit. Nam quis, ſi rationis iudicium conſulat, non videat, viri nobilis furto, rapina, incendio, iniuſta proſcriptione, aliòue immerito infortunio ad pauperiem redacti, miſerèdum eſſe potiùs, quàm hominis plebei ad miſeriam nati? familiaris aut domeſtici, quàm nullo neceſſitudinis vinculo coniuncti? amantiſ vel parentis, quàm odientis vel occidentis? De his omnibus ita Ambroſius:

DE I, inquit, traditio eſt, vt priùs paſcas parentes: nam ſi iuxta diuini oraculū, contumelia parentis morte luitur, quantò magis famas, quæ multò grauior eſt. & alio rurfum loco: Probanda eſt & alia liberalitas, vt proximis ſeminis tui non deſpicias, ſi egere cognoſcas. Melius eſt enim, vt ipſe ſubuenias tuis, quibus pudor eſt, ab aliis ſumptū depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidium neceſſitatis. Nõ tamè, vt illi ditiores fieri velint ex eo, quod tu conferre poteſt inopibus. Cauſam enim natura præſtat, non gratia. & infra: Conſideranda eſt in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenuos prodit natales; vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi iam nequeunt victum quærere. Similiter & debilitas corporis promptius eſt adiuuanda. Tùm ſi quis ex diuitiis cecidit in egeſtatem, & maximè ſi ſine ſuo vitio: Sed aut latrociniiſ, aut proſcriptione, aut calumniis, quæ habebat amiſit. Hæc ille.

OMNES hæ & ſi quæ adhuc extant alię fruſtuofę ordinatæq; elemoſynæ cõditiones, ad debiti, honeſti, & neceſſarij rationem reduci poſſunt. Etenim vt extremè vel quaſi extremè laboranti opem feras, id poſtulat neceſſitas: Vt autem probis, eruditis, nobilibus, bene de Repub. vel Eccleſia meritis, pro facultatum modulo benignè facias, id quædam ciuiliſ exigit honeſtas; Vt verò parentibus, præceptoribus, benefactoribus, aliisq; conſimilibus inopia preſſis manum porrigas, id naturalis æquitas efflagitat.

INTER

bæda eſt ſentim,
debiliũ, & in-
firmorum.

Cæterum d. 86.
Ante omnes pa-
ſcendi ſunt pa-
rentes.
Probanda d. 86.

Conſiderã ſunt,
d. 86.

Omnes fruſtu-
ofæ elemoſynæ
conditiones ad
debitum, hone-
ſtum, & neceſſa-
rium referuntur.

Extremè egens
egetis omnibus
extremè nõ egē-
tibus anteferen-
dus.

INTER tria hæc primas obtinet necessitas, hoc est, vltima vel quasi vltima egestas. Quare si capitale hostē de me meisq; meritum pessimè, fame, siti, vel alio incōmodo, cui mederi queam, pereuntem animaduertam, parentem verò, vel præceptorem, vel alios quoscunq; præclarè de me meritos, egere quidem mea ope intelligo, nõ tamen extremè aut quasi extremè, si vtrifq; opitulari non valeo, misso parente vel præceptore, hosti extremè laboranti subuenire debeo, & nisi fecero, graui noxa me obstringo. Causa huius est, quia eleemosyna per se primò ac propriè spectat indigentiam; cætera autem omnia secundariò, & quasi per accidens. Quare vbi maior vrget inopia, ibi præceptum eleemosynariũ obligat strictiùs, & eleemosynę ratio constat veriùs: Nam propter honestatem vel morale debitũ donare, ad iustitiam & beneficentiam pertinet veriùs, quàm ad misericordiam, vel charitatis legem.

Vltima necessita-
te seclusa, neces-
sarium, honestũ
& debitum alia
& alia ratione se
inuiçè excedit.

CAETERVM vltima egestate seclusa, tria hæc alia & alia ratione se mutuò excedunt: per se tamen necessarium magis vrget, quàm honestum vel debitum; debitum rursus magis quàm honestum. Quapropter si plures æquè indigent, siue indigeant extremè, siue citra extremũ, primũ quidem habēda erit ratio debiti, proximè honesti, postremò magis minùsue debiti, vel honesti: Siquidē non omnia debita æquè sunt arcta aut magna; nec omnia honesta eadem lege & ratione æquè sunt honesta. Nã vt nemo nescit, magis obligor parentem iuuare, quàm sobolem, præsertim adultã, (nam infantium & puerorũ, qui per etatem seipfos iuuare non possunt, singularis ratio habenda est) & sobolem rursus magis quàm cæteros sanguine iunctos; & domesticos magis itidē quàm externos; & inter hos tandem magis meritos, vel magis probos, minùs meritis vel minùs probis. Deniq; idem hïc ferè obseruandus est ordo, qui in charitate. Similes gradus in honestatis ratione annotare & obseruare quoque liceat.

ET hæc de ordine, cæterisque, quæ in eleemosynarum considerationem cadunt, hæctenus. Faxit Dominus, vt pauperibus diuitibusque ex æquo profint, his quidem ad aternã vitæ meritum, illis verò ad quaecunq; miseriarum, quas iusto DEI iudicio sustinent, solatium, AMEN.

LAVS DEO.

IEIV-